

RAAHEN SEUTUKUNNAN KUNNAT

Pyhäjoki Raahen Seutukunta Siikajoki Vihanti

TURVALLI SUUTTA KAIKKI EN ARKEEN

Raahen Seutukunnan
Turvallisuussuunnitelma

Toimenpideohjelma

Hyväksytyt

Pyhäjoen kunnanvaltuusto	18.3.2009 § 41
Raahen kaupunginvaltuusto	23.2.2009 § 45
Siikajoen kunnanvaltuusto	11.3.2009 § 56
Vihannin kunnanvaltuusto	19.3.2009 § 24

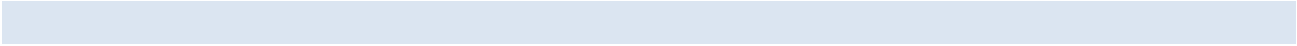
Päivitykset

Päivitysalue	Päivitys käsitelty/pvm	Päivittäjä
Rajaturvallisuus	26.10.2009	Erja Mattila
Vesiturvallisuus ja meripelastus	26.10.2009	Erja Mattila

Sisällysluettelo

JOHDANTO	5
1 SYRJÄYTYMINEN	9
2 HÄIRIÖKÄYTTÄYTYMINEN	10
2.1 Toimenpiteitä häiriökäyttäytymisen ehkäisyssä	10
2.2 Työryhmän esitykset	11
3 ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISY JA LIIKENNETURVALLISUUS	13
3.1 Nykytilan analyysi	13
3.2 Nykyiset toimenpiteet	13
3.3 Keskeiset, toimenpiteitä vaativat ongelmakohdat ja kehittämisohjelma	13
4 VESITURVALLISUUS JA MERIPELASTUS	16
4.1 Nykytila	16
4.2 Keskeiset, toimenpiteitä vaativat ongelmakohdat	18
4.3 Keskeiset toimenpide-esitykset/suositukset	19
5 RAJATURVALLISUUS	20
5.1 Nykytila	20
5.2 Keskeisimmät, toimenpiteitä vaativat ongelmakohdat ja riskien kartoitus	21
5.3 Keskeiset toimenpide-esitykset/suositukset	22
6 RIKOSTEN ENNALTAEHKÄISY JA TORJUNTA, RIKOKSEN UHRIN ASEMA JA VÄKIVALLAN VÄHENTÄMINEN	23
6.1 Rikosten ennaltaehkäisy ja torjunta	23
6.1.1 Rikosten ennaltaehkäisyn ja torjunnan keskeiset strategiset linjaukset	23
6.1.2 Toimenpiteet/ tavoitteet	23
6.1.3 Toiminnan arviointi	25
6.2 Rikoksen uhrin aseman parantaminen	25
6.2.1 Keskeiset strategiset linjaukset	26
6.2.2 Toimenpiteet/ tavoitteet	26
6.3 Väkivallan vähentäminen	26
6.3.1 Keskeiset strategiset linjaukset ovat	26
6.3.2 Toimenpiteet/ tavoitteet	27
6.3.3 Arvioinnissa käytetään seuraavia tunnuslukuja ja mittareita	27

	4
7 YRITYSTOIMINNAN TURVALLISUUS	28
7.1 Nykytilanne	28
7.2 Nykyiset toimenpiteet	28
7.3 Tulevaisuus	29
8 SEURANTA	30
LIITE 1 ASiantuntijaryhmien kokoonpanot	31
LIITE 2 RIKOSASIAN KÄSITTELYN VAIHEET	33

Johdanto

Sisäasiainministeriö asetti 4.4.2005 työryhmän laatimaan ehdotuksen seudullisen ja paikallisen turvallisuussuunnittelun edelleen kehittämiseksi ja valtakunnallisen mallin laatimiseksi. Työryhmän tehtävä perustui valtioneuvoston 23.9.2004 tekemään päätöksen sisäisen turvallisuuden ohjelmasta, jossa on vahvistettu strategiset linjaukset ja toimenpiteet vuonna 1999 valtioneuvoston vahvistaman Turvallisuustalkoot – kansallisen rikosentorjuntaohjelman päätösten mukaisesti käynnistetyn turvallisuussuunnittelun edelleen kehittämiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa edellytetyt linjaukset turvallisuussuunnittelutyön jatkamiseksi valmistuivat keväällä 2006. Työryhmä jätti ehdotuksensa 12.4.2006 (SM julkaisu 19/2006). Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä käsitteli ehdotukset kokouksessaan 18.5.2006 ja hyväksyi ehdotukset sekä käynnisti niiden toimeenpanon.

Työryhmän keskeisiä ehdotuksia olivat:

- paikallisella tasolla on laadittava turvallisuussuunnittelun prosessikuvaus (julkaisun 19/2006 liitteenä)
- turvallisuussuunnitteluprosessi kokonaisuudessaan on neljän vuoden pituinen ja se liitetään kunnanvaltuustojen työskentelyaikatauluun
- turvallisuussuunnittelusta vastaa paikallistasolla ryhmä, johon kuuluvat kunnan johto, poliisipäällikkö ja pelastustoimen edustaja. Ryhmän ensimmäisen kokouksen koollekutsujana toimii poliisipäällikkö (organisoitumiskokous pidetty 15.11.2006 mennessä).
- turvallisuussuunnittelua kehitetään edelleen paikallisen tason turvallisuusyhteistyön tärkeimmäksi muodoksi ja yhteistyön rakenteeksi. Turvallisuussuunnitelma on saatevarjo, jota voi täydentää sektorikohtaiset suunnitelmat.
- turvallisuussuunnittelun kohteeksi otetaan alue, joka muodostaa turvallisuustilanteen perusteella arvioituna ja suunnitelman käytännön toteuttamisen kannalta yhteisen alueen. Olemassa olevien suunnitelmien alueellista kattavuutta tarkistetaan tarpeen mukaan.
- lääninhallitusten poikkihallinnolliset elimet (esimerkiksi sisäisen turvallisuuden työryhmät) tukevat, edistävät ja seuraavat turvallisuussuunnittelun etenemistä paikallisella tasolla

Oulun lääninhallitus on asettanut 13.2.2007 tehdyllä päätöksellä sisäisen turvallisuuden yhteistyöryhmän. Yhteistyöryhmän tehtävänä on lisätä lääninhallituksen osastojen välistä säännöllistä ja pysyvää yhteistyötä eri sektorien toiminnan ja yhteensovittamisen ja koordinaation vahvistamiseksi. Yhteistyön parantamisen tavoitteena on koordinoida paremmin eri sektoreiden toimenpiteitä ja näin lisätä niiden vaikuttavuutta. Yhteistyöryhmän puheenjohtajana toimii maaherra Eino Siuruainen ja työryhmään kuuluvat edustajat sivistys-, pelastus-, hallinto-, liikenne-, sosiaali- ja terveys sekä poliisiosastolta.

Oulun lääninhallituksen sisäisen turvallisuuden yhteistyöryhmä pyysi mm. Raahen kaupunkia arvioimaan ja esittämään tarpeet, millä toimenpiteillä lääninhallituksen odotetaan tukevan turvallisuussuunnittelutyötä ja sen toimeenpanoa turvallisuussuunnitteluprosessin eri vaiheissa.

Kuvaus turvallisuussuunnittelun etenemisestä ja näkemykset lääninhallituksen roolista ja tarvittavista tukitoimista pyydettiin toimittamaan Oulun lääninhallitukseen 29.6.2007 mennessä.

Raahen kaupungin vastaus lääninhallitukselle annettiin 28.8.2007. Sen mukaan turvallisuussuunnittelun johtoryhmä järjestäytyi marraskuussa 2006 ja Raahen kaupunki asetti työryhmän käyttöön sihteerin.

Johtoryhmän tehtävä oli kerätä asiantuntijaryhmä. Raahen seutukunnassa on muodostettu viisi asiantuntijaryhmää (liite 1). Työssä edetään sisäasiainministeriön julkaisun 19/2006 kohdan 5 mukaisella runkoasettelulla.

Raahen kaupungilla on ajan tasalla oleva liikenneturvallisuussuunnitelma, joka huomioidaan suunnittelussa. Raahen kaupungin edellinen turvallisuussuunnitelma on vahvistettu kaupunginvaltuustossa 23.4.2001 ja seutukunnan muilla kunnilla on omat turvallisuussuunnitelmat. Johtoryhmässä on päädytty valmistelevaan Raahen seutukunnan yhteinen turvallisuussuunnitelma.

Lähtökohtana on, että turvallisuussuunnitelma viedään kunnanvaltuustojen käsittelyyn vaalikauden alussa vuonna 2009.

Turvallisuussuunnittelun organisointia koskevat tiedot

Turvallisuussuunnittelua johtavan johtoryhmän kokoonpano, työnjako ja johtamiseen liittyvät menettelyt.

Kokoonpano

Kari Karjalainen	Kaupunginjohtaja, Raahen
Ilmo Arvela	Apulaiskaupunginjohtaja, Raahen
Raija Eskelinen	Kehittämispäällikkö, Raahen
Kaisu Tuomi	Kunnanjohtaja, Siikajoki
Mauno Peltoketo	Kunnanjohtaja, Pyhäjoki
Leena Mikkola-Riekkinen	Kunnanjohtaja, Vihanti
Timo Saarela	Poliisipäällikkö, Raahen kihlakunnan poliisilaitos
Jari Lepistö	Riskienhallintapäällikkö, Jokilaaksojen pelastuslaitos
Arto Autio	Komisario, Raahen kihlakunnan poliisilaitos
Antero Aulakoski	Komisario, Raahen kihlakunnan poliisilaitos
Matti Kropsu	Komentajakapteeni, Merivartiosto
Jyrki Lahti	Yliluutnantti, Merivartiosto
Merja Hammar	Raahen Seudun Yrittäjän ry:n varapuheenjohtaja

Jarmo Pätsi
Erja Mattila

Vanhempi merivartija, Merivartiosto
Järjestelmäsuunnittelija, Raaha

Työnjako

Johtoryhmän puheenjohtajana oli v. 2007 poliisipäällikkö Timo Saarela. Vuonna 2008 puheenjohtajana toimii kehittämisspäällikkö Raija Eskelinen.

Turvallisuussuunnittelutyötä tekemään on perustettu viisi eri työryhmää:

- vesiturvallisuus ja meripelastus; puheenjohtaja yliluutnantti Jyrki Lahti
- rajaturvallisuus; puheenjohtaja vanhempi merivartija Jarmo Pätsi
- onnettomuuksien ehkäisy ja liikenneturvallisuus; puheenjohtaja riskienhallintapäällikkö Jari Lepistö
- syrjäytymisen ja häiriökäyttäytymisen ehkäisy; puheenjohtaja kunnanjohtaja Leena Mikkola-Riekkinen
- rikosten ennalta ehkäisy ja torjunta, rikoksen uhrien asema ja väkivallan vähentäminen; puheenjohtaja 31.12.2007 asti komisario Arto Autio, 1.1.2008 alkaen komisario Antero Aulakoski
- yritystoiminnan turvallisuus; puheenjohtaja Raahen Seudun yrittäjät ry:n varapuheenjohtaja Merja Hammar

Tiedottamisesta vastaa Raahen kaupunginjohtaja Kari Karjalainen ja johtoryhmän sihteerinä toimii järjestelmäsuunnittelija Erja Mattila.

Turvallisuussuunnitteluun osallistuvat viranomaiset ovat Raahen kaupunki, Pyhäjoen kunta, Siikajoen kunta, Vihannin kunta, Raahen kihlakunnan poliisilaitos, Jokilaaksojen pelastuslaitos, Rajavartiolaitos, Tiehallinto, Raahen tulli, Raahen Seutukunnan työvoimatoimisto, Siikasalon seurakunta ja Perämeren luotsiasema.

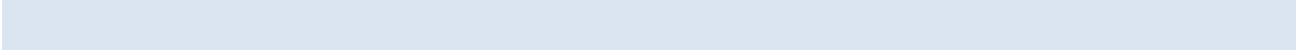
Turvallisuussuunnitteluun osallistuvat järjestöt ja elinkeinoelämän edustajat ovat Raahen meripelastusyhdistys, Pyhäjoen meripelastusyhdistys, paikallislehti Raahen Seutu, Raahen Seudun Yrittäjät ry, Raahen Palvelukoti, Raahentienoon Lähivakuutusyhdistys, Raahen Turvallisuusvartiointi ja Yökerho Blues Moon.

Maantieteellinen alue on Raahen Seutukunta.

Turvallisuussuunnittelutyön jatkotoimenpiteet

Johtoryhmä jatkaa toimintaansa edellä mainitulla kokoonpanolla kokoontumalla kaksi kertaa vuodessa, tammi-helmikuussa ja syys-lokakuussa. Kokoontumisia lisätään tarpeen mukaan. Johtoryhmä käsittelee turvallisuussuunnittelutyössä tapahtuneita asioita, mihin jatkossa panostetaan, ketkä mihinkin toimintaan vastuutetaan ja muita esille tulevia asioita koskien turvallisuussuunnittelutyötä.

Johtoryhmän puheenjohtaja vaihtuu kahden vuoden välein seutukunnan kuntajohtajien kesken.

1 Syrjäytyminen

Syrjäytyminen tarkoittaa yhteiskunnallisesta elämästä syrjään jäämistä. Ihminen voi syrjäytyä mm. työnteosta, opiskelusta. Syrjäytymistä kuvaavia ilmauksia ovat huono-osaisuus, marginaalisuus, puutteellisuus ja deprivatio.

Syrjäytymisvaaran ehkäisemiseksi keskeisen huomion kohteena omassa seutukunnassamme ovat peruskoulun päättäneet nuoret. Tavoitteena on, että vähintään 95 % nuorista jatkaa opintojaan tai kehittää muita mahdollisuuksia selvitä aikuisiän kynnyksellä.

Valtioneuvoston hyväksymä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007 - 2011 kehottaa kuntia vahvistamaan seuranta koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jäävien nuorten osalta. Kehittämisohjelma määrittää toimenpiteeksi, että nuorisolakiin (72/2006) säädetään kuntien moniammatillisten yhteistyöryhmien toiminta. Kyseessä on ensimmäinen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma, joka jatkossa annetaan joka neljäs vuosi. Ohjelman taustalla on hallitusohjelma ja ohjelma perustuu elämänkaariajatteluun. Ohjelma edellyttää, että kunnassa on työvoimatoimiston, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen ja koulutoimen moniammatillinen yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on seurata sijoittumista jatkokoulutukseen ja työelämään.

2 Häiriökäyttäytyminen

Häiriökäyttäytymisen ilmenemismuodot vaihtelevat. Häiriökäyttäytyminen ilmenee tavanomaisesti päihtyneiden henkilöiden oleskeluna julkisilla paikoilla, erityisesti kauppakeskusten sisällä tai läheisyydessä. Iltaisin se ilmenee päihteiden käyttönä julkisilla paikoilla.

Seutukunnallisten turvallisuustutkimusten mukaan omaisuusrikollisuus on vähentynyt viime vuosina. Asukkaiden turvallisuuden tunne ei kuitenkaan aina ole lisääntynyt. Yksi syy tähän on se, että asukkaat tekevät havaintonsa turvallisuudesta liikkueensa julkisilla paikoilla ja ystäviensä ja tuttaviansa kertomien kokemusten pohjalta. Heidän käsityksensä tietyn asuinalueen tai keskusta-alueen turvallisuudesta muodostuu siten yksittäistapausten perusteella.

Häiriökäyttäytyminen koetaan eri tavoin eri tilanteissa. Se koetaan omaa turvallisuutta uhkaavana varsinkin silloin, kun liikutaan yksin tai silloin, kun sitä kohdataan normaaleilla kulkureiteillä. Tällöin ei ole mahdollisuutta väistää tilannetta ja syntyy mielikuva siitä, että alue on ”häiriköiden hallinnassa”. Häiriökäyttäytymiseen vaikuttaminen on tärkeää väestön ikääntymisen vuoksi, sillä ikääntyvä väestö kokee helpommin olonsa turvattomaksi.

Häiriökäyttäytymiseen puuttuminen on viranomaisen näkökulmasta hankalaa, koska käyttäytyminen ei yleensä täytä minkään rikoksen tunnusmerkistöä ja koska viranomaisen edustajatkin kokevat häiriökäyttäytymisen paheksuttavuuden eri tavoin. Usein häiriökäyttäytyminen kuitenkin johtaa rikoksiin, jotka kohdistuvat alueella liikkuvien ihmisten fyysiseen koskemattomuuteen. Tällöin ilmenee pahoinpitelyjä ja ryöstöjä.

Keskeisenä asiana paikallisessa turvallisuustyössä on toimijoiden välinen yhteistyö.

Häiriökäyttäytymisen ennalta ehkäisyn kannalta tärkeää on ottaa turvallisuusasiat huomioon jo yhdyskuntasuunnittelussa. Perheiden tukeminen ja erityisesti perheväkivaltaan puuttuminen on tärkeää, sillä väkivaltainen ympäristö ja lapseen kohdistuvat pahoinpitelyt ovat yhteydessä myöhempään aggressiiviseen käytökseen. Sosiaali-, terveys- ja kouluviranomaisten sekä poliisin yhteistyö on siten erityisen tärkeää häiriökäyttäytymisen ennalta ehkäisyssä ja siihen puuttumisessa.[1]

[1] Paikallisen turvallisuustyön kehittäminen. Sisäasiainministeriön julkaisu 19/2006

2.1 Toimenpiteitä häiriökäyttäytymisen ehkäisyssä

Koulujen loppumis- ja alkamisajankohdat ovat usein kriittisiä hetkiä päihteiden käytön ja häiriökäyttäytymisen suhteen. Käytännön tasolla Raahen kihlakunnan poliisilaitoksella on keväisin ja syksyisin ollut yhtenä valvontateemana puuttua mainitunlaisiin ilmiöihin tehostamalla valvontaa poliisipartioiden määrää lisäämällä. Poliisin ohella aktiiviset vanhemmat, nuoriso- ja sosiaalitoimi sekä eri vapaaehtoisjärjestöt ovat omalla panoksellaan olleet mukana häiriökäyttäytymiseen puuttumisessa ja ennaltaehkäisyssä. Raahen seutukunnassa

tulisikin kehittää ja terävöittää eri viranomaisten välistä yhteistoimintaa luomalla realistisesti toteutettavat pelisäännöt, jota silmällä pitäen työryhmän yhdeksi esitykseksi kirjattiinkin *toimijoiden välinen yhteistyö*.

Monitahoinen verkostoituminen tuo tehoa turvallisuustyöhön, johon myös Hallintolaki velvoittaa: *”Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä”* (Erehdykset ja unohdukset salliva asuinympäristö, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK, 2007).

Raittiustyölain 19.11.1982/828 mukaan raittiustyön tarkoituksena on totuttaa kansalaiset terveisiin elämäntapoihin ohjaamalla heitä välttämään päihteiden ja tupakan käyttöä. Seutukunnan kunnissa raittiustyö kuuluu nuorisotoimille (vain Pyhäjoella raittiustyön hoitaminen nimetty tietylle henkilölle) ja raittiustien päätarkoitus nousee esille kaikissa seutukunnan nuorisotoimien toiminnoissa. Moniammatilliset ehkäisevän työn ryhmät hoitavat kunnittain ehkäisevän työn velvoitetta.

Raahen seutukunnan nuorisotoimet ovat sopineet yhteiset päihteettömät säännöt, jotka koskevat kaikkia nuorisotoimien tapahtumia (Sulatto – rantatapahtuma pois lukien). Nuorisotoimien arvoperustana on lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman mukaan mielihyvän saaminen ilman kemiallisia aineita. Alle 18-vuotiaiden alkoholinkäytössä sovelletaan nollatoleranssia.

2.2 Työryhmän esitykset

Toimijoiden välinen yhteistyö

- Raahen seutukunnassa järjestetään vuosittain seutukunnallinen hyvinvointipäivä, jonka ajankohtana voi olla esim. Raahessa syksyisin järjestettäviä hyvinvointimesuja edeltävä päivä. Hyvinvointipäivä toimii myös yhteistoiminnan arviointipäivänä. Ensimmäinen hyvinvointipäivä on syksyllä 2008.
  - tilaisuudessa olisivat läsnä eri viranomaistoimijat (sosiaali- ja terveystoimi, sivistystoimi, työvoimahallinto, poliisi, seurakunnat sekä kolmas sektori)
  - ensimmäisen tilaisuuden järjestäjänä toimisi yllä oleva suunnitteluryhmä ja jatkossa järjestämisvastuu jakaantuisi kullekin viranomaistaholle vuorollaan
- Raahen perustetaan seutukunnallinen moniammatillinen yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on seurata sijoittumista jatkokoulutukseen ja työelämään. Työryhmä laatii vuosittain kertomuksen koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrästä ja kohderyhmän auttamiseksi tehtyjen toimenpiteiden tuloksista sekä suunnitelmien koulutukseen ja työelämään kiintymättömien nuorten tilanteen edistämistavoista.
- seutukunnan moniammatilliset päihdetyöryhmät kokoontuvat säännöllisesti neljännesvuosittain
- turvallisuustoimijoiden välistä yhteistyötä täsmennetään ja tiedonvaihtoa tehostetaan

- yhteistyössä poliisin ja koulujen kanssa päivitetään, ylläpidetään ja jalkautetaan koulukohtaiset turvallisuussuunnitelmat

Resurssien oikea kohdentaminen

- työryhmä suosittaa Raahen seutukunnan sosiaali- ja terveystoimen toimijoille, että seutukuntaan perustetaan yksikkö, joka erikoistuu lastensuojeluperheiden sisällä tehtävään kuntouttavaan ja korjaavaan työhön
  - tavoitteena olisi luoda perustyöntekijöille pitkäjänteinen ja selkeä ohjeistus ja toimintamallit
  - peruslähtökohtana ikäkaariajattelu 0-3 v → 4-6 v → alakoulu → yläkouluikä. Eli työskentely hyvin pitkällä aikajaksolla.
  - oikeiden työkalujen valinta ja resurssien oikea kohdentaminen
  - toteutus sosiaali- ja terveystoimen kautta
  - resurssointi voidaan miettiä Seutuvoimassa, perhepalvelukokonaisuutta työstettäessä. Tällöin ratkaistaan yksikön kokoonpano ja sisältökysymykset.
- työryhmä esittää, että poliisilaitokselle sijoittuu sosiaalityöntekijä vähintäänkin viikonloppuisin. Tämä mahdollistaisi reaaliaikaisen, tehokkaan ja varhaisen puuttumisen erilaisiin sosiaalisiin epäkohtiin. Lisäksi malli vahvistaisi yhteisvastuullisuuden kulttuuria seutukunnassa. Edellyttää lisäresurssia, sillä pätevistä sosiaalityöntekijöistä on pula.

Inhimillisyys

Inhimillisyys työelämän keskeisenä perusarvona.

3 Onnettomuuksien ehkäisy ja liikenneturvallisuus

3.1 Nykytilan analyysi

- liikenneonnettomuudet ovat erityinen huolenaihe. Riskialttiimmiksi paikoiksi koetaan liikenteessä 8-tie
- ajokulttuurissa alkoholi on yksi ongelma muiden joukossa
- kaahareihin on purrut automaattivalvonta, jonka lisääminen on suunnitteilla. Hirvionnettomuudet ovat vähentyneet merkittävästi rakennettujen hirviaitojen myötä.
- ongelmiksi kunnissa koetaan mm. nuoret rallikuskit, kevyenliikenteen väylien puuttuminen, ylinopeudet ja teiden huono talvikunnossapito
- vesiliikennettä on paljon, mutta valvonta on vähäistä. Jonkin verran on tavattu ruorijuoppojakin.
- yleinen välinpitämättömyys turvallisuudesta on lisääntynyt. Turvallisuuskulttuurissa on huomattavia parannuksen tarpeita asennepuolella.

3.2 Nykyiset toimenpiteet

- kevyen liikenteen väyliä, hidasteita ja automaattisia nopeuden valvontapisteitä rakennetaan
- kuntien liikenneturvallisuussuunnitelmia on laadittu ja päivitetty
- liikenneturvallisuudessa kunnat ja Tiehallinto ovat tiiviisti yhteistyössä
- teiden valaistusta pyritään parantamaan
- monipuolista onnettomuuksia ennaltaehkäisevää valistusta annetaan viranomaisen toimesta

3.3 Keskeiset, toimenpiteitä vaativat ongelmakohdat ja kehittämisohjelma

Liikenneturvallisuustyön osa-alueet (LVM: Tieliikenteen turvallisuus 2006 - 2010, löytyy nettisivuilta ja MKL: Vesiturvallisuus, löytyy www.fma.fi)

Alkoholi

- valvonnan lisäys
- valistus- ja neuvonta
  - autokoulut (varoittavat esimerkit opetukseen mukaan)
  - mainoskampanjat (älä lähde humalaisen kaverin kyytiin)

Asenteet

- palkitaan hyvät tapoja esim. teemojen kautta
- turvallisuusrikkomusasiakkaan kohtaamiseen kiinnitetään enemmän huomiota
- järjestetään liikenneturvallisuuskampanjoita
  - turvaa tenaville

- liikennekilpailuja nuorille
- autojen oheislaite ja kännykkävalistusta aikuisille
- järjestetään tietoisukuja
  - kaupoissa
  - työpaikoilla
  - valvonnassa

Tieinvestointien rahojen vähyys

- kunnat tekevät tarve-esityksensä priorisoituna
- kevyen liikenteen väylien rakentamiseen kiinnitetään enemmän huomiota

Nuorten liikenneturvallisuus

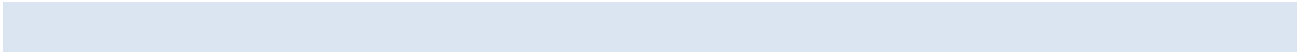
- lisätään mopovalistusta
- autokouluilta toivotaan mopokorttia suorittavalle enemmän käytännön harjoituksia

Turvavälineiden käyttö

- ekaluokkalaisille lahjoitetaan suojaliivit
- kunnat investoivat ns. mainoslahjoiksi pantateijastimia
- turvavälineiden hankinnoissa hyödynnetään sponsoreita (esim. vakuutusyhtiöt)
- koulut velvoittavat koululaisia käyttämään pyöräillessä kypärää
- koulut voivat käyttää sponsoreita hyväksi tai keräilykampanjoita käytettyjen kypärien hankkimiseksi

Onnettomuuksien ennalta ehkäisytyö

- resurssit
  - taloudelliset
  - tiivistetään kuntayhteistyötä
  - hankitaan sponsoreita (materialistinen)
  - henkilöstö
  - perustetaan seutukunnallinen turvallisuustyöryhmä, jossa edustajina kunnat ja alueelliset viranomaiset
  - hyödynnetään kuntien nettisivuja ja alueportaaleja tiedon levityksessä ja yhteistoiminnan kehittämisessä
- valistus ja koulutus
  - kehitetään seudullista suunnittelutyötä
  - lisätään näkyvyyttä mediaa hyödyntämällä
  - viranomaiset järjestävät yhteisiä tietoisukuja kouluilla ja yleisötilaisuuksissa
  - kunnat toteuttavat seudullisen turvallisuusoppaan
  - jaettavaksi jokaiseen alueen talouteen
  - nuorten näköinen ja tekemä

- eri suunnitelmien yhteen liittäminen
    - kunnat tekevät eri viranomaisten kanssa yhteinen suunnitelma onnettomuusuhkien kartoitukseen ja onnettomuuksissa toimimiseen
  - valvonta
    - viranomaiset tekevät yhteisiä turvallisuuskatselmuksia
    - viranomaisten ohjausryhmä suunnittelee tulevan vuoden yhteiset katselmukset
  - viranomaisten yhteistyön kehittäminen
    - perustetaan kuntien ja alueellisten viranomaisten seudullinen ohjausryhmä
-

4 Vesiturvallisuus ja meripelastus

4.1 Nykytila

Toimintaympäristö

Raahen seutukunnan merialueella on vähän saaria, vedet ovat matalat, kivikkoiset ja tästä johtuen melko vaikeakulkuiset ilman paikallistuntemusta. Saarissa on vähän suojasatamia, rannat matalia joten niihin on vaikea rantautua. Veneilyalueet ovat pääosin suojattomia koska suojaavaa saaristoa on ainoastaan Raahen kaupungin edustalla. Hyvin merkittäviä veneilyväyliä löytyy Raahen saaristosta sekä seutukunnan alueen pienten vene- ja kalasatamien edustoilta.

Veneilykulttuuri

Raahen seutukunnan alueella huviveneily on melko vähäistä johtuen osittain veneilykohteiden vähydestä ja saariston pienuudesta. Pääosa veneilijöistä koostuu kalastajista ja mökkiläisistä, joilla on mökki saareissa. Kalastajat liikkuvat isommilla kalaveneillään lähinnä ulkosaariston matalikoilla ja mökkiläiset pienemmillä avoveneillään saariston suojassa. Syksyllä metsästäjät ja marjastajat liikkuvat aktiivisesti saaristossa.

Veneilijöiden käyttämä venekalusto on monipuolista. Veneet ovat kuitenkin pääsääntöisesti merelle soveltuvia, merikelpoisia, hyväkuntoisia ja varustettu kohtalaisen asianmukaisesti. Veneilijät ovat myös nykyisin valistuneita ja tietotaito suurimmalla osalla on isältä pojalle siirtynyttä. Veneiden merenkulkuun vaikuttavat apuvälineet yleistyvät. Merikartat ovat korkealaatuisia ja helposti hankittavissa esim. kirjakaupoista. Merikartoissa on kuitenkin paikallisia puutteita ja kaikkia kareja ei ole merkitty, näissä tapauksissa paikallistuntemus korostuu.

Aktiivisella vesiliikenteen valvonnalla ja valistuksella on ollut merkittävä rooli veneilykulttuurin parantamiseen. Veneilijät ovat varustautuneet hyvin. Alkoholi ei ole ongelma Raahen seutukunnan vesialueella mikä sekin johtunee valvonnan tehostumisesta ja kiinnijäämisriskin kasvamisesta. Seutukunnan alueella tarkastetaan vuosittain n. 100 - 150 venettä.

Veneilyonnettomuudet ja meripelastustapahtumat

Raahen seutukunnan alueella vakavia veneilyonnettomuuksia ja meripelastustapahtumia tapahtuu erittäin harvoin. Meripelastustapahtumat ovat pääosin pienimuotoisista avustustehtäviä kuten tekninen vika, polttoaineen loppuminen tms.

Uimarannat

Lainsäädäntö (EU direktiivi) asettaa erityiset vaatimukset kuntien ja kaupunkien virallisille uimarannoille. Kunnat (terveystarkastaja) vastaavat virallisten uimarantojen turvallisuudesta ja siisteydestä.

Meripelastus

Meripelastustoimi perustuu kansainvälisiin sopimuksiin sekä meripelastuslakiin (1145/2001) ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen meripelastuksesta (37/2002).

Rajavartiolaitos on johtava meripelastusviranomainen, joka vastaa meripelastustoimen järjestämisestä. Johtavana meripelastusviranomaisena rajavartiolaitos on velvollinen huolehtimaan meripelastuksen suunnittelusta, kehittämisestä ja valvonnan sekä meripelastustoimeen osallistuvien viranomaisten ja vapaaehtoisten toiminnan yhteensovittamisesta (www.meripelastuskeskus.fi). Merivartioston yksiköt osallistuvat meripelastukseen (www.raja.fi). Toiminta-alueen meripelastusmäärät ovat vähäisiä ja ne painottuvat Raahen edustalle ja sen saaristoon. Raahen seutukunnan alueella meripelastusvalmius on hyvä. Meripelastustilanteisiin lähes poikkeuksetta kyetään osoittamaan useampia etsintäyksiköitä.

Meripelastuksen hälytysnumero on 0204 1000. Avun saa myös yleisen hätänumeron 112 kautta.

Merivartioaseman ja sen kaluston lisäksi alueella on meripelastusvalmiutta seuraavasti:

- Raahessa ja Pyhäjoella on aktiiviset meripelastusyhdistyksen joilla on hyvä kalusto ja osaava henkilöstö (www.meripelastus.fi)
- Jokilaaksojen pelastuslaitoksen Raahen paloasemalla on 17.7 metrinen F-luokan Öljyntorjunta-alus ja Faster 560 työvene sekä pienempi alumiininen apuvene trailerilla (www.jokipelastus.fi)
- hätätapauksissa myös luotsausliikelaitos osallistuu meripelastukseen (www.finnpilot.fi)
- vapaaehtoinen pelastuspalvelu myös omalta osaltaan tukee meripelastusta (www.vapepa.fi)
- muut viranomaiset tukevat meripelastusta meripelastuslaissa säädettyjen tehtäviensä mukaisesti, tehtävät löytyvät meripelastuskeskuksen sivuilta kohdasta meripelastuksen suorittajat

Seutukunnan alueella järjestetään vuosittain meripelastuksen osalta yhteisharjoituksia merivartioston johdolla, niin kesällä kuin talvella. Yksiköt harjoittelevat myös itsenäisesti.

Meripelastuksen taso Suomessa on korkeatasoista. Meripelastustoimi on hyvin organisoitua, sekä henkilöstö hyvin koulutettua. Vapaaehtoisten meripelastusseurojen toiminta, varustus ja kalusto kehittyvät ja heidän panoksensa Suomen meripelastukselle on korvaamaton.

4.2 Keskeiset, toimenpiteitä vaativat ongelmakohdat

Ongelmat, riskit, uhat

Riski onnettomuuksien lisääntymiseen vesillä on olemassa esim. laivaliikenteessä. Mahdollisia riskejä ovat esim. yhteentörmäys, karilleajo, blackout (sähköisen laitteiston vika). Näistä taas aiheutuu mahdollisia lisäriskejä esim. ympäristölle.

Veneilykokemuksen vähäisyys, välinpitämättömyys varautumisessa ja varustautumisessa, sekä paikallistuntemuksen puute saattavat aiheuttaa avuntarpeen vesillä liikuttaessa, koska merialueella keliolosuhteet saattavat muuttua äkillisesti tai veneeseen saattaa tulla yllättävä vika.

Pienet soutu- ja perämoottoriveneet alueilla minne valvontaa ei voida kohdentaa (joet, järvet) muodostavat oman riskinsä.

Alkoholi vesiliikenteessä.

Vaatimukset EU:n taholta vaikuttavat, että kuntien virallisilla uimarannoilla pitää olla uima- valvoja ja tietynlainen varustelu joka aiheuttaa kustannuspaineita. Tästä seuraa että viralliset uimarannat vähenevät.

Jääalueella liikkuminen vaatii myös paikallistuntemusta mm. virtapaikoista ja mahdollisista railoista. Raahan seutukunnan alueella rannikon tuntumassa on vähän kelkkailuun sopivia uria, niinpä kelkkailu tapahtuu jääalueella. Kelkkailu voidaan aloittaa jo hyvin nuorena (15-vuotiaana) jolloin usein intoa on enemmän kuin kykyä ja taitoa jäällä liikkumiseen. Myös varautuminen ja varustautuminen yllättäviin hankaluuksiin on usein riittämätön.

Nykyiset toimenpiteet

- vesi- ja maastoliikennettä valvotaan seutukunnan merialueella tehokkaasti merivartioston ja poliisin toimesta
- vesiliikenteen turvallisuutta on pyritty parantamaan valistamalla mm. pitämällä meripelastustoimen valistuspäivä. Myös kouluissa järjestetään nuorille oppilaille valistusta turvallisesta veneilystä ”Turvanasi merellä - Merivartiosto” -kampanjalla joka on suunnattu 9-luokkalaisille peruskouluissa.
- tarkastusten yhteydessä veneilijöitä on palkittu mm. avaimenperillä ja samalla valistettu
- merenkululaitoksessa veneilyasian neuvottelukunnalla on ”Veneilyn ja vesillä liikkumisen turvallisuusohjelma 2006 - 2016” vesillä liikkumisen turvallisuuden kehittämiseksi
- väylästä on hyvin merkitty ja hoidettu
- viranomaiset tekevät yhteistyötä valistuksessa ja valvonnassa
- kansalaisopistot ja työväenopistot järjestävät merenkulunkursseja ja paljon veneilytaitoa siirtyy myös ”isältä pojalle”

- meripelastusharjoituksia järjestetään säännöllisesti eri toimijoiden kesken yhdessä ja erikseen
- tiedottamista ja valistamista mm. median avulla kausiluontoisilla tiedotteilla, radiohaastatteluilla ja lehtijutuilla

4.3 Keskeiset toimenpide-esitykset/suositukset

- vesiliikenteenvalvonnan määrän lisäämiselle ei tarvetta, panostetaan laatuun. Valvontavastuu merialueelle on merivartiostolla johon poliisi mahdollisuuksien mukaan osallistuu.
- nopeusrajoitusten voimaansaattaminen Raahen saaristossa Raahen kaupungin toimesta. Saaristossa asennettuna nopeusrajoituskyttilt joilta lainvoima kuitenkin puuttuu joten niitä ei voi valvoa.
- valistustyön jatkaminen ja kehittäminen tarkastusten yhteydessä. Jatketaan valistustyötä myös oppilaitoksissa ja eri tilaisuuksissa yhteistyössä turvallisuusviranomaisten ja veneilykerhojen kanssa.
- jatketaan veneilijöiden palkitsemista tarkastusten yhteydessä asioiden ollessa kunnossa
- hyödynnetään paikallista mediaa tiedottamisessa ja valistustyössä
- meripelastusharjoituksia järjestetään entiseen tapaan. Isommat yhteisharjoitukset toteutetaan merivartioston koordinoimana. Pienempiä paikallisharjoituksia järjestetään paikallisesti sopimalla meripelastuksen suorittajien kesken joko yhdessä tai itsenäisesti.

5 Rajaturvallisuus

Rajavartiolaitoksen toiminnan tavoitteena on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Turvallisuuden ylläpidolla tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joilla pyritään estämään rajan ylittämistä annettujen säännösten rikkominen, sekä rajat ylittävistä henkilöliikenteessä yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle aiheutuvat uhat. Rajavartiolaitos toimii rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa.

Rajaturvallisuuden ylläpidon lisäksi rajavartiolaitos suorittaa erikseen säädettyjä valvonta-tehtäviä, sekä toimenpiteitä rikosten ennalta estämiseksi, selvittämiseksi ja syytteeseen saattamiseksi, poliisi- ja tullitehtäviä, maa-alueen etsintä- ja pelastustehtäviä sekä osallistuu sotilaalliseen maanpuolustukseen. Lisäksi rajavartiolaitos vastaa meripelastustoimen järjestelyistä.

5.1 Nykytila

Toimintaympäristö

Raahen seutukunnan alueella rajanylityspaikkoja ovat Raahen satama sekä merivartio-asema. Rajanylitysliikenne rajoittuu kauppa-alueeseen, kalastusalueeseen sekä huviveneisiin. Toimivaltaiset viranomaiset alueella ovat poliisi, tulli ja rajavartiolaitos. Rajatarkastuksista vastaa rajavartiolaitos. Kauppa-alueiden rajatarkastukset hoitaa tulli ja kalastusalueiden sekä huvialueiden rajatarkastukset rajavartiolaitos.

Rajanylitysliikenne

Raahen satamassa tapahtuva rajanylitysliikenne on pääasiassa kauppalaivaliikennettä. Vuonna 2006 satamaan saapui n. 600 laivaa, joista suoraan ulkomailta hieman yli 500. Vajaa puolet saapuneista laivoista oli suomalaisia. Liikennemäärät ovat lisääntymässä n. 10 %:lla vuodelle 2007. Suoranaista henkilöliikennettä on vähän, pääasiassa kauppa-alueiden miehistönvaihtojen muodostamaa.

Varsinaiseksi rajanylitysliikenteeksi ei lasketa merimiesten maissa käyntiä. Merimiehillä, satamassa olevan aluksen miehistöluettelossa ollessaan on lain myöntämä vapaus käydä maissa sen sataman sijaintipaikkakunnalla, tai lähipaikkakunnalla jossa heidän aluksensa poikkeaa. Tällöin merimiehen ei tarvitse erikseen ilmoittautua rajanylityspaikalla.

Raahen merivartioasemalla henkilöiden maahantuloa on erittäin harvoin, koska perämerelle tulevat ulkomaalaiset huviveneet ovat pääsääntöisesti käyneet Suomessa rajatarkastuksessa jo ennen Raahen saapumistaan.

Rajanylitysliikenteessä havaitut rikkomukset

Laitonta maahantuloa Raahen seudulla on tietävästi tapahtunut kerran, kun kauppalaivasta löytyi yksi salamatkustaja. Laivojen kapteenit havaitessaan salamatkustajia ilmoittavat jo hyvissä ajoin asiasta, joten satamaan tullessaan viranomaiset voivat jo hyvissä ajoin ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Laivoista laittomasti tuotavia tavaroita on saatu kiinni muutamia kertoja, yleensä pieniä määriä alkoholia tai tupakkaa.

Rajanylitysliikenteessä mahdollisesti aiheutuvat muut uhat

Kansainvälisen terrorismin lisääntyminen on aiheuttanut painetta lisätä laivojen ja satamien turvallisuutta. Tätä varten on laadittu meriliikenteen turvatoimilaki (ISPS) aiheuttanut isoja muutoksia varsinkin satama-alueille. Päivitetyn lainsäädännön myötä ovat lain piiriin kuuluvat alueet laajentuneet satamarakenteista vaikuttamaan koko satama-alueella. Luvaton liikenne ja oleskelu satama-alueella on estetty.

5.2 Keskeisimmät, toimenpiteitä vaativat ongelmakohdat ja riskien kartoitus

Laiton maahantulo

Nykyisen arvion mukaan laittoman maahantulon tapahtuminen Raahen seudulla on epätoennäköistä. Turvapaikanhakijoita ei ole ollut ja ISPS koodiston aiheuttamat muutokset satama-alueella vaikeuttavat laitonta maahantuloa selvästi.

Muu rikollisuus

Laittomasti tuotavista tavaroista, joko laivalla tai pienveneellä tapahtuvana on ollut viitteitä ja huhuja mutta varsinaisia selkeitä tapauksia on sattunut kohdalle vain harvoin.

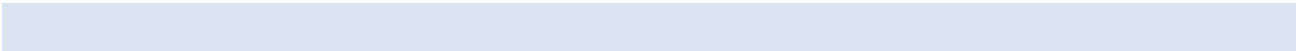
Huumausaineiden kuljetukseen salakuljettajat pyrkivät löytämään uusia välitysreittejä. Laivat ja niiden lastit ovat olleet perinteisiä välineitä salakuljettajille.

Nykyiset toimenpiteet

- rajaturvallisuutta ylläpidetään ja rikoksia ennalta ehkäistään yhteistyössä PTR-viranomaisten kanssa
- laaditaan riskianalyyskejä ja seurataan meriliikennettä
- tehdään alustarkastuksia sekä rajatarkastuksia kauppa-aluksilla satamissa. Alustarkastustoimintaa on lisätty mm. merivartioston koirapartioiden toimesta
- rajavalvonnan ja säännöllisen partioinnin yhteydessä tehdään mm. vesiliikenne- ja ulkomaalaisvalvontaa
- satamissa järjestetään ISPS-harjoituksia
- työkierto viranomaisten kesken

5.3 Keskeiset toimenpide-esitykset/suosituks

Kehitetään viranomaistoimintaa entisestään mm.

- työkierron jatkaminen toimivaltaisten virkakuntien kesken ja tätä kautta tietojen vaihdon lisääminen
    - yhteiset valvontaiskut kauppa-alueisiin, riskianalyysiin perustuen
    - säännölliset ISPS-harjoitukset sataman johdolla ja niihin osallistuminen viranomaistoimijoina
    - koulutusyhteistyön lisääminen varaamalla kunkin viranomaisen järjestämiin tilaisuuksiin paikkoja myös toisille viranomaisille.
-

6 Rikosten ennaltaehkäisy ja torjunta, rikoksen uhrin asema ja väkivallan vähentäminen

6.1 Rikosten ennaltaehkäisy ja torjunta

Seudullisen ja paikallisen turvallisuustyön tavoitteena on vähentää rikosten, häiriöiden ja onnettomuuksien määrää ja niistä aiheutuvia vahinkoja sekä ylläpitää turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Turvallisuus syntyy usean eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Turvallisuutta edistävät turvallinen koti, asuin- ja työympäristö, toimivat peruspalvelut, hyvin suunniteltu liikenneympäristö, avun saanti silloin, kun sitä tarvitaan ja varmuus siitä, että rikoksiin syyllistyneet joutuvat edesvastuuseen teoistaan.

6.1.1 Rikosten ennaltaehkäisyn ja torjunnan keskeiset strategiset linjaukset

- kuntalaisten omaehtoisen suojautumisen ja varautumisen lisääminen
- rikosten ennaltaehkäisyn huomioiminen alueiden ja rakennusten suunnittelussa
- viranomaisten moniammatillinen yhteistyö
- nuorten työllisyyttä edistävien toimenpiteiden tehostaminen
- riittävät ja oikea-aikaiset lastensuojelutoimenpiteet
- päihdetyön vahvistaminen ja huumausaineiden käyttäjien hoidon turvaaminen

6.1.2 Toimenpiteet/ tavoitteet

Oheisessa taulukossa on jaoteltuna erilaisia tekijään, uhriin ja tilanteeseen liittyviä toimenpide-ehdotuksia, joiden avulla rikollisuutta ja erilaisia häiriöitä voidaan poliisin, kuntien, liike-elämän ja muiden yhteistyötahojen yhteistoimin ehkäistä ennalta sekä torjua kokonaan. Toimenpiteiden taso voidaan jakaa primaari-, sekundaari- tai tertiaaripreventioon.

Primaaripreventiolla tarkoitetaan yleisesti sellaisia rikollisuutta estäviä toimenpiteitä, jotka kohdistuvat koko alueen ihmisiin. Nämä toimenpiteet kohdistuvat rikollisuuden syihin, rikosentekomahdollisuuksiin ja kuntalaisiin. Sisällöltään primaaripreventio voi olla esim. taloudellista, kasvatuksellista, sosiaalista tai suojaavaa toimintaa tukevaa.

Sekundaaripreventio kohdistuu sellaisiin erityisryhmiin tai kohteisiin, jotka on todettu erityisen riskialttiiksi eli niiden todennäköisyys kohdata rikos on keskimääräistä suurempi. Näiden potentiaalisten tekijöiden, uhrien ja kohteiden turvaamiseksi suoritetaan erilaisia kohdennettuja interventioita ennen kuin rikos on tapahtunut. Tällaisia toimenpiteitä voivat olla esim. lisätty paikallinen valvonta, kohdennettu nuorisotyö ja tärkeiden kohteiden suojaus.

Tertiaaripreventiolla tarkoitetaan sellaisia reaktiivisia eli jälkikäteisiä toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään rikosten uusiutumista tai uudelleen uhriutumista.

Tertiaaripreventiiviset toimenpiteet voivat olla rikoksentekijöiden kohdalla luonteeltaan seuraamuksellisia tai kuntouttavia. Rikosten uhrien kohdalla ne voisivat olla kuntouttavia, ohjaavia tai suojaavia.

Rikoksentorjuntaohjelma

Toimenpiteiden kohde/ -taso	Primaari	Sekundaari	Tertiaari
Tekijä	<ul style="list-style-type: none"> yhteisvastuun lisääminen; vastuu nuorista, yhteisestä omaisuudesta ilmoitushalukkuus ja -aktiivisuus 		
	<ul style="list-style-type: none"> päihdevalistuskampanjat paikallislehdistön ja paikallisiradion välityksellä suunnitelmallisesti turvallisuusseminaarit 	<ul style="list-style-type: none"> aktiivinen koulutus ja työllistämispolitiikka, varsinkin jo ongelmainten kohdalla työpajatoiminnan käynnistäminen 	<ul style="list-style-type: none"> vaihtoehtoiset seuraamukset esim. sovittelu, jossa tekijä suorittaa korvaukset työllään asianomistajalle
	<ul style="list-style-type: none"> nuorisotoiminnan taloudellinen tukeminen 		
	<ul style="list-style-type: none"> oikeuskasvatus, koulupo-liisitoiminta ”Raahen malli” oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> erityisnuorisotyö syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tunnistaminen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa 	<ul style="list-style-type: none"> tehostettu valvonta, lasten ja nuorten vanhemmat kadulle viikonloppuisin järjestöjen/alueen asukkaiden omavalvonta
	<ul style="list-style-type: none"> toimintamallin laatiminen varhaiseen puuttumiseen - > esim. nuoret näpistelijät heti sosiaaliviranomaisten puhutteluun 		
	<ul style="list-style-type: none"> tiedonkulun parantaminen poliisi + sosiaalitoimi + terveystoimi + koulu 		
	<ul style="list-style-type: none"> alueellinen tai kohdistettu tekninen valvonta, kaupungin keskustan teknisen valvonnan kehittäminen 		
	<ul style="list-style-type: none"> rajojen asettaminen - projekti esim. kotiintuloajat, raittius, päihteettömät tilaisuudet 		
	<ul style="list-style-type: none"> koulujen vanhempainneuvostot kasvatustyön tukena 		

Uhri	<ul style="list-style-type: none"> • valistuskampanjat esim. kk:n suojautumisvinkki, turvallisuusseminaarit, lehdistön ja paikallisradion välityksellä jaettava suojausneuvonta • alueelliset suojausneuvonta-tilaisuudet 	<ul style="list-style-type: none"> • tehostettu valvonta paikallisesti ja ajallisesti poliisin toimesta 	<ul style="list-style-type: none"> • rikosvahinkojen korvaaminen työllä (sovitelu) ja uhrien tukeminen
Tilanne	<ul style="list-style-type: none"> • ympäristön suunnittelu ja valvonta (kaavoitus ja rakentaminen) • valaistuksen parantaminen • alueiden viihtyisyys, kunto ja siisteys 	<ul style="list-style-type: none"> • kohteiden puolustettavuuden parantaminen, pyörätelineiden ja kukkalaatikoiden ym. kiinnittäminen alustaan 	<ul style="list-style-type: none"> • kohteiden poistaminen
	<ul style="list-style-type: none"> • kohteiden vaikeuttaminen esim. lukitseminen, ohjauslukot, kalterit, hälytysjärjestelmät 	<ul style="list-style-type: none"> • aluevartiointi ongelmaluodeilla 	<ul style="list-style-type: none"> • rikoksessa saadun hyödyn minimoiminen, esim. liikkeessä tupakkoiden, oluiden ja pohjakassojen anastamisen vaikeuttaminen
	<ul style="list-style-type: none"> • liikeyritysten riskikartoitus 		
	<ul style="list-style-type: none"> • turvallisuuspalkinto vuoden turvallisuusteosta 		

6.1.3 Toiminnan arviointi

Arvioinnissa käytetään seuraavia tunnuslukuja ja mittareita. Tarkastelujaksona on edellisen kolmen tilastovuoden lukumäärät.

- työttömien lukumäärän ja työttömyysasteen kehitys
- nuorisotyöttömyysasteen kehitys
- toimeentulotuen saajien lukumäärän kehitys
- huostaanotettujen lasten lukumäärän kehitys
- nuorten hoitojaksojen määrän kehitys eri laitoksissa
- rikoslakirikosten määrän kehitys
- nuorten alle 15, 15-17 ja 18-21 -vuotiaiden rikosten määrän kehitys
- poliisin tehtävämäärän kehitys AB- luokan tehtävissä
- kotihälytysten määrän kehitys
- rattijuoppojen lukumäärän kehitys

6.2 Rikoksen uhrin aseman parantaminen

Jokainen voi joutua rikoksen uhriksi. Uhrilla on oikeus saada tarvitsemaansa tukea ja oikeudellista apua. Seuraavassa kerrotaan, miten tulee menetellä jos on joutunut rikoksen

uhriksi sekä selvitetään myös rikosasian käsittelyn eri vaiheet sekä annetaan tietoa siitä, miten itse voi edistää rikoksen selvittämistä.

6.2.1 Keskeiset strategiset linjaukset

- viranomaiset tukevat ja auttavat rikoksen uhria ottaen huomioon tämän aseman ja tilanteen
- rikoksen uhrin tukemiseksi varmistetaan toimiva ja tehokas yhteistyö viranomaisten ja uhrin tukemiseen keskittyvien järjestöjen välillä
- alueella on saatavissa tukipalveluja
- erityisesti läheisväkivaltatapauksissa vaikutetaan siihen, että vältetään toistuva uhriksi joutuminen
- Raahan turvakodin toimintaedellytykset varmistetaan

6.2.2 Toimenpiteet/ tavoitteet

- rikosten uhreille tiedotetaan esitutinnan yhteydessä yhteiskunnan tarjoamista tukipalveluista
- sosiaalipalvelutuotannossa huomioidaan rikosten uhrien avustaminen
- rikosten uhrien aseman edistämisestä järjestetään moniammatillinen koulutusyhteistyöfoorumi

6.3 Väkivallan vähentäminen

Valtioneuvosto on 14.12.2006 hyväksynyt periaatepäätöksen kansallisesta väkivallan vähentämishjelmasta. Ohjelmaan on listattu toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään etenkin vakavan väkivallan seurauksia Suomessa. Ohjelmassa hallitus asettaa tavoitteekseen saada aikaan johdonmukainen laskusuunta väkivaltaa kokemaan joutuneiden määrässä.

Viranomaisten edellytetään tunnistavan väkivalta ja sen riskisyyt ja puuttuvan niihin nykyistä varhemmin. Erityisesti pyritään väkivallan uusiutumisen ehkäisemiseen. Väkivaltaan pyritään puuttumaan ehkäisevillä toimilla ja tehostamalla viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistyötä.

6.3.1 Keskeiset strategiset linjaukset ovat

- poliisin tietoon tulleiden rikosten määrän vähentyessä piilorikollisuus ei samanaikaisesti kasva
- väkivaltarikoksiin syyllistyneet saatetaan aina vastuuseen teoistaan ja syyllisille tarjotaan mahdollisuuksia ja tukea väkivallasta luopumiseen
- väkivallan kierre yksilö- ja perhetasolla katkaistaan
- rikosvastuu toteutetaan tehokkaasti ja nopeasti
- syrjäytymisvaarassa olevat nuoret kartoitetaan ja heidät pyritään kiinnittämään yhteiskuntaan.
- alkoholin käyttöön puututaan ja anniskelua valvotaan tehokkaammin

- tuetaan vanhemmuutta, tehostetaan lastensuojelutyötä ja ongelmien varhaista havaitsemista mm. koulussa ja päiväkodeissa
- naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vähennetään parantamalla valmiuksia asiaan puutumiseen, tuen antamiseen ja avun hakemiseen. Väkivallan puheeksi ottamista madalletaan, väkivallan tekijät vastuutetaan ja ohjataan hoitoon sekä tehdään tunnetuksi väkivallan katkaisuoohjelmia
- työpaikkaväkivaltaa vähennetään mm. järjestämällä koulutusta, tilasuunnittelulla ja vähentämällä päihtyneiden ja häiriöitä aiheuttavien asiakkaiden pääsyä työpisteisiin

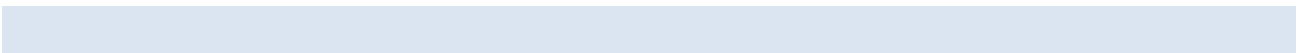
6.3.2 Toimenpiteet/ tavoitteet

- alueella ilmitulleet pahoinpitelyrikokset vähenevät trendinomaisesti
- lähisuhteissaan väkivaltaisesti käyttäytyvät henkilöt saatetaan aina edesvastuuseen teoistaan
- kootaan eri toimialoilta saatavissa olevaa tietoa työssä kohdatusta väkivallasta ja sen torjumisesta
- laaditaan seutukunnallinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyn toimintamalli

6.3.3 Arvioinnissa käytetään seuraavia tunnuslukuja ja mittareita

- poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten (lievät pahoinpitelyt, pahoinpitelyt, törkeät pahoinpitelyt ja niiden yritykset) lukumäärän kehitys
  - yleisillä paikoilla
  - yksityisillä paikoilla
- kotihälytysten lukumäärän kehitys
- perheväkivaltahälytysten lukumäärän kehitys

Tarkastelujaksona ovat edellisen kolmen tilastovuoden lukumäärät.

7 Yritystoiminnan turvallisuus

7.1 Nykytilanne

Yrityksillä on turvallisuuteen liittyviä lakisääteisiä velvollisuuksia sekä vapaa-ehtoisesti huolehdittavia asioita. Lakisääteisiä ovat pelastustoimeen sekä työturvallisuuteen liittyvät velvoitteet.

Pelastustoimen lakisääteiset velvoitteet

- pelastussuunnitelma on laadittu
- pelastustoimen vastuuhenkilöt ovat nimetty
- tuhopolttojen torjunnasta on huolehdittu
- tulitöiden turvallisuudesta on huolehdittu
- poistumisreittien merkinnät ovat kunnossa
- uloskäyntien käytettävyys on kunnossa
- suojaustaso on mietitty ja on kunnossa (alkusammutuskalusto, savunpoisto, automaattinen palonilmaisin ja sammutuslaitteisto)
- sähkölaitteiden kunnosta on huolehdittu
- savuhormien kunnosta on huolehdittu
- ilmanvaihtokanavien kunnosta on huolehdittu

Työturvallisuuden lakisääteiset velvoitteet

- työsuojelun toimintaohjelma on laadittu
- työsuojelupäällikkö on nimetty
- työsuojeluvaltuutettu on nimetty (yli 10 työntekijää)
- työsuojelutoimikunta on nimetty (yli 20 työntekijää)
- työterveyshuolto on järjestetty
- työergonomia ja työolosuhteet ovat kunnossa
- häirintä ja väkivallan uhka on huomioitu ja ennaltaehkäisty
- ensiapuvalmius on järjestetty
- henkilökunta tietää miten menetellä, jos havaitsevat tai epäilevät työturvallisuuspuutteita

Yritysturvallisuus koskee välittömästi tai välillisesti yrityksissä henkilökuntaa, omaisuutta, tietoa ja mainetta. Näihin kohdistuvat toimenpiteet ovat niitä aihealueita, jotka auttavat yrittäjää hahmottamaan, mitä tietoa hän tarvitsee ja mistä sitä löytyy. Turvallisuudesta tiedottaminen on parasta ennalta ehkäisevää toimintaa.

7.2 Nykyiset toimenpiteet

Yrittäjien asiantuntijaryhmä on koostanut turvallisuusaiheisen www-sivuston (www.raahenyrittajat.fi/turvanurkka), jonka tarkoitus on antaa tietoa ja säästää yrittäjän aikaa keräämällä hänen tarvitsemansa tieto yhden osoitteen taakse.

Sivustolle on kerätty seuraavien otsikkotasojen alle tietoa ja linkkejä:

1. Henkilöturvallisuus
2. Kiinteistö- ja toimitilaturvallisuus
3. Pelastustoiminta
4. Rikosturvallisuus
5. Tuotannon ja toiminnan turvallisuuskoulutus
6. Työturvallisuus
7. Tietoturva
8. Ympäristöturvallisuus
9. Matkustusturvallisuus

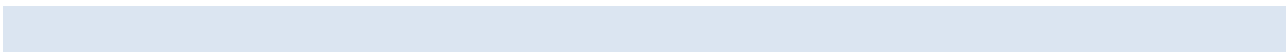
Sivut sijaitsevat fyysisesti Raahen Seudun Yrittäjät ry:n omien www-sivujen alaisuudessa otsikolla ”Turvanurkka”, ja sinne on kerätty kattava tietopankki seutukunnan yrittäjien käyttöön. Sivustolta löytyy niin ajankohtaista tietoa kuin asiaan liittyviä linkkejä kuin lomakkeitaakin.

7.3 Tulevaisuus

Uhkakuvia pk-yritysten yritysturvallisuudelle tuovat mm. huumausainerikollisuuden lisääntyminen ja sen aiheuttamat lieveilmiöt, ammattirikollisuuden vahvistuminen ja tietotekniikka- ja tietoverkkorikollisuuden lisääntyminen.

Yrittäjän tulisikin tehdä yrityksessään riskikartoitus. Riskit pitäisi pystyä tunnistamaan ja hallitsemaan pienestä suureen. Pienetkin häiriötilanteet voivat saada aikaan vakavan tapahtumaketjun ja mitä pienempi yritys, sen enemmän häiriötilanteet sitovat resursseja.

Yrityksissä liikkuvien asiakkaiden turvallisuus on myös otettava huomioon. Kaikkea ei voida ennakoida, mutta niissä olosuhteissa, mihin yrittäjä itse voi vaikuttaa, tulee yrityksen tiloissa asioivien turvallisuus taata.

8 Seuranta

Seudullinen turvallisuussuunnittelutyön johtoryhmä seuraa suunnitelman toteutumista ja antaa tarvittaessa kunnille ja muille viranomaisille suosituksia käytännön toimenpiteistä. Sähköpostitse jaetaan tarvittaessa päivitetyt turvallisuuteen vaikuttavat suunnitelmat ja suunnitelmien eri versiot ja raportit arkistoidaan sähköisesti.

Seutukunnallisen turvallisuustyöryhmän yrittäjien asiantuntijaryhmä ylläpitää nettisivustoa.

Johtoryhmä jatkaa toimintaansa johdannossa mainitulla kokoonpanolla kokoontumalla kaksi kertaa vuodessa, tammi-helmikuussa ja syys-lokakuussa. Kokoontumisia lisätään tarpeen mukaan. Johtoryhmä käsittelee turvallisuussuunnittelutyössä tapahtuneita asioita, mihin jatkossa panostetaan, ketkä mihinkin toimintaan vastuutetaan ja muita esille tulevia asioita koskien turvallisuussuunnittelutyötä.

Raahen seutukunnan turvallisuussuunnitelma, toimenpideohjelma on seutukunnan kuntien (Pyhäjoen, Raahen, Siikajoen ja Vihannin kuntien) www-sivuilla osoitteissa www.pyhajoki.fi, www.raahe.fi/turvallisuussuunnitelma, www.siikajoki.fi ja www.vihanti.fi ja Raahen Seudun Yrittäjät ry:n sivuilla [www.raahenyrittajat.fi /turvanurkka](http://www.raahenyrittajat.fi/turvanurkka).

LIITE 1 Asiantuntijaryhmien kokoonpanot

1. Vesiturvallisuuden parantaminen sekä rajaturvallisuus ja meripelastus

Vesiturvallisuus ja meripelastus

Puheenjohtaja Jyrki Lahti, yliluutnantti, Raahen merivartioasema
 Meripelastus sihteerit Tero Suomela, nuorempi merivartija, Raahen merivartioasema
 Marko Salo, vanhempi konstaapeli, Raahen kihlakunnan poliisilaitos
 Timo Karjula, luotsivanhin, Perämeren luotsiasema
 Kaarlo Heikkinen, satamajohtaja, Raahen kaupunki
 Markku Häyhä, tiemestari, Raahen kaupunki
 Vilho Merikanto, työnjohtaja, Raahen kaupunki
 Pekka Kankaanpää, Jokilaaksojen pelastuslaitos, Raahen paloasema
 Kari Qvist, Raahen meripelastusyhdistys
 Matti Ojala, Raahen meripelastusyhdistys
 Raino Peltoniemi, Pyhäjoen meripelastusyhdistys
 Asko Hänninen, Pyhäjoen meripelastusyhdistys

Rajaturvallisuus

Puheenjohtaja Jarmo Pätsi, vanhempi merivartija, Raahen merivartioasema
 Sihteerit Anssi Volama, vanhempi merivartija, Kalajoen merivartioasema
 Mikko Sjöberg, vanhempi konstaapeli, Raahen kihlakunnan poliisilaitos
 Timo Siivola, tullivalvoja, Raahen tulli
 Kaarlo Heikkinen, satamajohtaja, Raahen kaupunki (ISPS)

2. Onnettomuuksien ehkäisy ja liikenneturvallisuus

Puheenjohtaja Jari Lepistö, riskienhallintapäällikkö, Jokilaaksojen pelastuslaitos
 Heimo Karihtala, teknisen palvelukeskuksen johtaja, Raahen kaupunki
 Pekka Aitto-Oja, tekninen johtaja, Siikajoen kunta
 Alpo Mustakangas, teknisen lautakunnan puheenjohtaja, Vihannin kunta
 Pirkko Tuuttila, kunnaninsinööri, Pyhäjoen kunta
 Marko Salo, liikennetutkija, Raahen kihlakunnan poliisilaitos
 Jyrki Lahti, Raahen ja Kalajoen merivartioasemien päällikkö yliluutnantti, Rajavartiolaitos
 Heino Heikkinen, liikenneturvallisuusinsinööri, Tiehallinto
 Timo Mattila, palomestari, Jokilaaksojen pelastuslaitos, Raahen paloasema

3. Syrjäytymisen ja häiriökäyttäytymisen ehkäisy

Puheenjohtaja Leena Mikkola-Riekkinen, projektipäällikkö/Seutuvoima
 (Vv. 31.12.2008 saakka: Vihannin kunnanjohtaja Leena Mikkola-Riekkinen)

Inga Jaakola, erikoistyövoimaneuvoja, Raahen seutukunnan työvoimatoimisto, Vihannin toimipiste

Lauri Haapala, kirkkoherra, Siikasalon seurakunta

Heikki Porkka, rikosylikonstaapeli, Raahen kihlakunnan poliisilaitos

Antero Tervonen, sivistystoimenjohtaja, Pyhäjoen kunta

Kaisu Rautio, perhetyönohjaaja, Raahen kaupunki

Auvo Arffman, Jokilaaksojen pelastuslaitos, Raahen paloasema

4. Rikosten ennalta ehkäisy ja torjunta, rikoksen uhrin asema ja väkivallan vähentäminen

Puheenjohtaja Antero Aulakoski, komisario, Raahen kihlakunnan poliisilaitos

Hannu Vainionpää, rikosylikonstaapeli, Raahen kihlakunnan poliisilaitos

Asko Kalliokoski, ylikonstaapeli, Raahen kihlakunnan poliisilaitos

Anna-Kaisa Huotari, johtava sosiaalityöntekijä, Raahen kaupunki

Männistö Marita, koulukuraattori, Siikajoen kunta

Pirkko Tuuttila, kunnaninsinööri, Pyhäjoen kunta

Nina Tuomikoski, toimittaja

5. Yritystoiminnan turvallisuus

Puheenjohtaja Merja Hammar, Raahen Seudun Yrittäjät ry:n varapuheenjohtaja

Leila Joki, Raahen Palvelukoti

Juha Airio, Raahen Lähivakuutus

Vesa Ojanlatva, Raahen Turvallisuusvartiointi

Jouni Mehtomaa, BluesMoon

Pekka Kankaanpää, Jokilaaksojen pelastuslaitos, Raahen palolaitos

Erkki Sivonen, Raahen kihlakunnan poliisilaitos, vanhempi rikoskonstaapeli

LIITE 2 Rikosasian käsittelyn vaiheet

Rikosilmoitus

Jos olet joutunut rikoksen uhriksi, ilmoita asia poliisille. Ilmoitus on tehtävä mahdollisimman pian, jotta poliisin on helpompi selvittää rikos. Ilmoituksen voi tehdä rikospaikalle saapuneelle poliisipartiolle, menemällä poliisiasemalle tai puhelimitse, sähköpostilla tai faksilla. Ilmoituksen voi tehdä millä tahansa poliisiasemalla ja sen voi tehdä myös joku toinen uhrin puolesta. Jos rikoksella on todistajia, heidän yhteystietonsa on hyvä ottaa muistiin.

Poliisi kirjaa rikosilmoitukseen tapahtumien kulun sekä asianosaisten ja todistajien henkilötiedot. Jos rikoksesta on aiheutunut vammoja, on syytä mennä lääkäriin mahdollisimman pian. Lääkärintodistusta voidaan tarvita oikeudenkäynnissä tai haettaessa korvauksia esimerkiksi vakuutusyhtiöltä tai Valtiokonttorista. Jos kyse on seksuaalisesta väkivallasta, tulee välttää peseytymistä ja vaatteiden vaihtoa ennen lääkäriin menoa. Jos kyse on asuntomurrosta, jälkiä ei pidä siivota ennen poliisin tuloa. Rikosta selvittäessään poliisi kysyy, vaatiiko uhri rikoksen tekijälle rangaistusta. Jos uhri tässä vaiheessa ilmoittaa, ettei vaadi rangaistusta tai myöhemmin peruu jo esittämänsä vaatimuksen, hän voi menettää oikeutensa syytteen nostamiseen myöhemmin. Tämä on tärkeää tietää siltä varalta, että syyttäjä päättää jättää asiasta syytteen nostamatta.

Asianomistajarikoksia ovat sellaiset rikokset, jotka poliisi tutkii vain, jos uhri vaatii tekijälle rangaistusta. Tällaisia ovat muun muassa aikuiseen kohdistunut lievä pahoinpitely ja näpistys. Jos asianomistajarikoksen uhri muuttaa mielensä eikä haluaan tekijälle rangaistusta, poliisi lopettaa jo aloittamansa tutkinnan. Suurin osa rikoksista on virallisen syytteen alaisia rikoksia, jotka poliisi tutkii aina niistä tiedon saatuaan. Esimerkiksi pahoinpitelyt ja raiskaukset ovat virallisen syytteen alaisia rikoksia myös silloin, kun ne ovat tapahtuneet kotona tai tekijänä on perheenjäsen.

Esitutkinta

Poliisin on toimitettava esitutkinta, jos on syytä epäillä, että on tapahtunut rikos. Esitutkinnaissa poliisi selvittää, mitä on tapahtunut, ketkä ovat asian osapuolet sekä mitkä ovat rikoksen aiheuttamat vahingot. Jos poliisi ei toimita esitutkintaa, rikoksen uhrille on ilmoitettava siitä. Poliisi kutsuu rikoksen uhrin asianomistajana tarvittaessa kuulusteluun. Jos kuulustelun ajankohta ei sovi, uudesta ajasta voi keskustella asiaa tutkivan poliisin kanssa. Yksinkertaisissa ja selvissä asioissa poliisi voi kuulustella myös puhelimitse. Kuulustelussa ja myöhemmin oikeudenkäynnissä uhrin pitää kertoa kaikki asiaan liittyvä ja puhua ehdottomasti totta. Jos kuulustelujen jälkeen tulee mieleen jotain asiaan liittyvää, on syytä ottaa yhteyttä poliisiin.

Kun esitutkintapöytäkirja on valmistunut, poliisi lähettää sen syyttäjälle. Uhrilla asianomistajana, samoin kuin rikoksesta epäillyllä, on oikeus saada pöytäkirjasta maksutta kopio.

Jos uhri ei halua yhteystietojensa joutuvan epäillyn tietoon, hän voi kieltää niiden merkitsemisen pöytäkirjaan. Lievissä tapauksissa, esimerkiksi näpistyksessä ja lievässä pahoinpitelyssä, poliisi voi asianomistajan suostumuksella antaa epäillylle sakon, jonka syyttäjä vahvistaa. Tällöin esitutkintapöytäkirjaa ei välttämättä laadita.

Vahingonkorvausvaatimukset

Rikoksen tekijä on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingot. Vahingoista on ilmoitettava poliisille, samoin siitä, vaatiiko tekijältä korvauksia. Korvausta voi vaatia esimerkiksi rikkoutuneesta tai kadonneesta omaisuudesta, lääke- ja lääkärinkuluista sekä väkivallan aiheuttamasta kivusta ja särystä sekä henkisestä kärsimyksestä. Vahingon määrän voi osoittaa esittämällä kuitit niistä menoista, joita rikos on aiheuttanut. Myös vakuutuksen omavastuuosuudesta sekä asian selvittämiseen liittyvistä mahdollisista matkakuluista on säilytettävä tositteet, sillä näistä voi vaatia korvausta rikoksen tekijältä.

Syyttäjä voi esittää rikoksen uhrin korvausvaatimuksen oikeudessa, mikäli se on selvä ja perusteltu. Jos uhri haluaa syyttäjän esittävän korvausvaatimuksen, asiasta on hyvä ilmoittaa jo poliisille esitutkinnassa. Jos syyttäjä ei esitä korvausvaatimusta, hänen on ilmoitettava siitä uhrille kirjallisesti. Tällöin uhri voi itse esittää vaatimuksen. Tehtävän voi uhrin puolesta hoitaa myös toinen henkilö.

Syyteharkinta

Kun syyttäjä on saanut poliisilta esitutkintapöytäkirjan, hän päättää syytteen nostamisesta eli siitä, viedäänkö asia tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos rikoksesta ei esimerkiksi ole näyttöä, rikos on vähäinen tai asiassa on tehty sovinto, syyttäjä voi jättää syytteen nostamatta. Jos uhri on jo esitutkinnassa ilmoittanut vaativansa rangaistusta, hän voi nostaa syytteen itse, vaikka syyttäjä ei nostaisikaan syytettä.

Sovittelu

Rikosasioita voidaan sovittaa, jos sekä uhri että epäilty suostuvat siihen. Sovittelu on aina vapaaehtoista, ja sen voi myös halutessaan lopettaa kesken. Koulutetut, vapaaehtoiset sovittelijat ohjaavat rikosasian osapuolia löytämään sovinnon. Sovittelun tulos voi olla esimerkiksi anteeksipyyntö, rahallinen korvaus tai työkorvaus. Asiasta tehdään kirjallinen sopimus. Sovittelusta saa lisätietoja esimerkiksi poliisilta. Rikosasia voidaan käsitellä tuomioistuimessa, vaikka tapaus olisikin soviteltu.

Oikeudenkäynti

Oikeudenkäynnissä asianosaisia ovat asianomistajana olevan uhrin lisäksi syyttäjä ja syytetty. Käräjäoikeus kutsuu yleensä kaikki asianosaiset sekä todistajat oikeudenkäyntiin. Kutsusta ilmenee, pitääkö käsittelyssä olla läsnä henkilökohtaisesti. Oikeudenkäyntiä voidaan joutua siirtämään, jos joku paikalle henkilökohtaisesti kutsutuista puuttuu. Aikatauluista ja muista oikeudenkäyntiin liittyvistä käytännön asioista voi ennen oikeudenkäyntiä

keskustella käräjäoikeuden henkilökunnan sekä syyttäjän tai hänen sihteerinsä kanssa. Oikeuden istunnot ovat yleisölle avoimia, mutta tuomioistuin voi esimerkiksi seksuaalirikoksissa käsitellä asian osittain tai kokonaan ilman yleisöä eli suljetuin ovin. Tätä voi pyytää käräjätuomarilta.

Jos oikeus velvoittaa uhrin henkilökohtaisesti saapumaan istuntoon, hänelle maksetaan päivärahaa sekä korvaus matkakuluista ja menetetyistä ansioista. Jos istunnosta jää pois ilman laillista estettä, tuomioistuin voi määrätä sakon. Laillinen este on esimerkiksi paikalle saapumisen estävä sairaus, joka on myöhemmin todistettava lääkärintodistuksella. Esteestä on ilmoitettava tuomioistuimeen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Osa rikosjutuista voidaan käsitellä käräjäoikeudessa pelkästään kirjallisesti. Silloin tuomari ratkaisee asian kirjallisen aineiston perusteella. Suullista oikeudenkäyntiä ei järjestetä eikä asian osapuolia kutsuta tuomioistuimeen. Kirjallisessa menettelyssä voidaan käsitellä useimmat lievät ja tavalliset rikokset. Edellytyksenä on, että vastaaja on tunnustanut teon ja suostuu kirjalliseen menettelyyn. Myös rikoksen uhrilta on saatava suostumus kirjalliseen menettelyyn. Uhri saa myös kirjallisessa menettelyssä tuoda esiin omat korvausvaatimuksensa. Tämä tapahtuu kirjallisesti. Tietoa oikeudenkäynnistä saa esimerkiksi Internetistä osoitteesta www.oikeus.fi, oikeusministeriön [Rikosjutun käsittely käräjäoikeudessa - esitteestä](#), sekä poliisin sivuilta www.poliisi.fi.

Tuomio ja siitä valittaminen

Käräjäoikeus julistaa tuomion heti istunnon jälkeen tai se ilmoittaa, milloin tuomio annetaan. Kirjallisessa menettelyssä käräjäoikeus lähettää tuomion jutun osapuolille. Käräjäoikeuden tuomiosta voi valittaa hovioikeuteen. Jos on tyytymätön tuomioon, siitä on ilmoitettava käräjäoikeuteen viikon kuluessa tuomiosta. Valituskirjelmä on jätettävä käräjäoikeudelle 30 päivän kuluessa tuomiosta. Ohjeet valituksen tekemisestä ovat liitteenä käräjäoikeuden tuomiossa.

Vahingonkorvaukset

Jos tuomioistuin on velvoittanut rikosentekijän maksamaan korvauksia, maksujärjestelyistä voi sopia hänen kanssaan tai antaa korvausten perimisen ulosottomiehen hoidettavaksi. Käräjäoikeuden kansliasta maksutta saatava jäljennös tuomioistuimen ratkaisusta sekä ulosottohakemus toimitetaan ulosottovirastolle. Sieltä voi myös kysyä tarkempia ohjeita korvauksen hakemiseen. Korvauksia voi saada myös Valtiokonttorista, vakuutusyhtiöltä tai Kelasta. Mahdollisuudet saada korvauksia vaihtelevat, joten ne on selvitettävä tapauskohtaisesti.

Valtion varoista maksettavat korvaukset

Rikoksen uhrilla on oikeus saada valtiolta korvausta rikoksen aiheuttamista vahingoista. Oikeus valtion varoista maksettavaan korvaukseen on kuitenkin toissijainen. Siitä vähen-

netään korvaus, jonka uhri on saanut tai tulee saamaan muun lain tai vakuutuksen nojalla. Siitä vähennetään myös korvaus, jonka rikoksen tekijä on maksanut rikoksen uhrille. Uhri voi hakea korvausta kuitenkin suoraan Valtiokonttorista, vaikka hän ei olisikaan yrittänyt periä sitä ensin itse rikoksen tekijältä. Korvausta saa yleensä vain, jos sitä on vaadittu rikoksentekijältä oikeudessa. Jos rikos on jäänyt selvittämättä tai tekijää ei ole saatu kiinni, korvauksen voi Valtiokonttorista saada ilman tuomioistuimen päätöstä.

Korvauksia maksetaan pääasiassa henkilövahingoista, esimerkiksi sairaanhoitokuluista sekä kivusta ja särystä, pysyvästä haitasta ja henkisestä kärsimyksestä.

Valtion varoista maksettavaa korvausta haetaan Valtiokonttorista. Hakemukseen liitetään tuomioistuimen ratkaisu, poliisin esitutkintapöytäkirja tai muu luotettava selvitys tapahtumien kulusta ja vahinkojen suuruudesta sekä lääkärintodistukset ja kuitit. Hakemuslomakkeita saa Valtiokonttorista, Kelasta ja poliisilta. Lomakkeen voi myös tulostaa Internetistä (www.valtiokonttori.fi). Valtiokonttori voi poiketa tuomioistuimen määräämästä korvauksesta erityisesti silloin, kun kyseessä on kivusta ja särystä, pysyvästä haitasta tai henkisestä kärsimyksestä maksettava korvaus. Lisätietoa valtion maksamista korvauksista saa Valtiokonttorin esitteestä [Valtion maksama korvaus rikoksen uhrille](#).

Oikeudellinen apu

Uhrilla on oikeus käyttää oikeudellista apua tehdessään ilmoitusta poliisille sekä kuulustelussa ja oikeudenkäynnissä. Pieni- ja keskituloisilla on mahdollisuus saada valtion oikeusapua. Tällöin oikeudellisen avustajan palkkio maksetaan uhrin tuloista riippuen joko osittain tai kokonaan valtion varoista. Oikeusapua haetaan valtion oikeusaputoimistosta. Se selvittää hakijan taloudelliset olosuhteet. Oikeusapuun kuuluu muun muassa neuvonta ja avustaminen oikeudenkäynnissä. Avustajaksi voi valita valtion oikeusaputoimistossa työskentelevän julkisen oikeusavustajan, yksityisen asianajajan tai muun lakimiehen. Oikeusapua voi saada asian kaikissa vaiheissa. Tuloista riippumatta tuomioistuin voi myöntää uhrille esitutkintaan ja oikeudenkäyntiin oikeudellisen avustajan, jos kyseessä on seksuaalirikos tai läheisen henkilön tekemä väkivalta. Avustajan palkkio maksetaan tuolloin valtion varoista.

Tukihenkilö

Jos uhri tuntee tarvitsevänsä tukea, hän voi pyytää jonkun henkilön avukseen rikosasian käsittelyn eri vaiheisiin. Maksuttoman, tehtävään koulutetun tukihenkilön voi saada Rikosuhripäivystyksestä. Seksuaalirikoksissa tai läheisen henkilön tekemässä väkivallassa tuomioistuin voi myöntää uhrille tukihenkilön, mikäli hän ei tarvitse oikeudellista avustajaa. Näissä tapauksissa tukihenkilön palkkio ja muut kulut maksetaan valtion varoista.

Oikeus tulkkaukseen

Uhrin on saatava käyttää osaamaansa kieltä kaikissa rikoksen selvittämiseen liittyvissä asioissa. Tarvittaessa uhrille on järjestettävä tulkkaukset jollekin hänen osaamalleen kielelle.

Tulkkausta voidaan tarvita esimerkiksi poliisikuulustelussa, lääkärissä ja oikeudenkäynnissä. Viranomaisella on velvollisuus huolehtia tulkin kutsumisesta paikalle, jos sillä itsellään ei ole tulkkaukseen riittävää kielitaitoa. Jos uhrin äidinkieli on suomi tai ruotsi, hänellä on oikeus käyttää äidinkieltään. Saamelaisilla on kotiseutualueellaan oikeus käyttää saamen kieltä. Viranomaisen on tarvittaessa järjestettävä tulkkaus.

Perheväkivalta

Perheessä tapahtunut väkivalta on yleensä virallisen syytteen alainen rikos. Ilmoitus poliisille antaa viranomaisille mahdollisuuden puuttua väkivaltaan. Perheväkivallan uhri, niin lapsi kuin aikuinenkin, voi tarvita myös henkistä tukea. Tällaista tukea saa esimerkiksi sosiaalitoimistosta, mielenterveystoimistosta sekä eri järjestöistä.

Lapsi rikoksen uhrina

Kaikki lapseen kohdistuneet rikosepäilyt tulisi ilmoittaa poliisille. Lapsi tarvitsee esitutkintaan ja oikeudenkäyntiin oman edustajan, jos lapsen ja vanhempien edut ovat ristiriidassa. Erityisesti tämä on tarpeen, jos rikoksesta epäilty on oman perheen piiristä. Lapselle on hankittava myös oikeudellista apua.

Jos lapsen epäillään joutuneen seksuaali- tai väkivaltarikoksen uhriksi, hänen kertomuksensa esitutkinnassa tulisi tallentaa videolle. Kun kertomus on videoitu, häntä ei enää välttämättä tarvitse kuulla oikeudenkäynnissä uudelleen.

Lähestymiskielto

Jos henkilö kokee tulleensa uhatuksi tai häirityksi, uhkaajalle voidaan hakea lähestymiskieltoa. Lähestymiskiellosta päättää käräjäoikeus. Heti voimaan tulevaa väliaikaista lähestymiskieltoa voidaan hakea myös poliisilta. Kaikki mahdolliset uhkailuun liittyvät todisteet on syytä säilyttää. Lisätietoa lähestymiskiellosta saa www.poliisi.fi -sivustolla sijaitsevista [esitteistä](#).

Apua ja tukea

Rikoksen uhriksi joutuminen järkyttää. Jos kokemus jää painamaan mieltä, on tärkeää hakea apua esimerkiksi terveyskeskuksesta, sosiaalitoimistosta, Rikosuhripäivystyksestä tai turvakodista.

Hyödyllisiä puhelinnumeroita

Yleinen hätänumero: **112**

Rikosuhripäivystys:

    auttava puhelin: **0203-16116**

    juristin puhelinneuvonta; **0203-16117**

    todistajan tuki: **0203 118**

Raiskauskriisikeskus Tukinainen:

    kriisilinja: **0800-97899**

    juristipäivystys: **0800-97895**

Naisten linja: **0108-0-2200**

Suomen Mielenterveysseuran kriisipuhelin: **0203-445566**

Tietoa Internetistä

www.oikeus.fi

Yleistä tietoa tuomioistuimista, syyttäjistä, oikeusavusta ja ulosotosta sekä paikallisviranomaisten yhteystietoja ja verkkosivuja.

www.poliisi.fi

www.valtiokonttori.fi

www.rikosuhripaivystys.fi

www.tukinainen.fi

www.naistenlinja.com

www.turvakoti.net

www.mielenterveysseura.fi

www.apua.info

www.tukinet.net